

"بسمه تعالی"

نقش مساجد در تعالی اخلاق فردی و اجتماعی

سیف‌الله روحانی یزدی

فواید علمی، اجتماعی و اخلاقی رفت‌وآمد به مسجد

بهره‌ای که از رفت‌وآمد و انس با مسجد نصیب انسان مسلمان می‌شود فقط ثواب‌بردن نیست؛ بلکه در همین جهان نیز فواید و آثار اخلاقی، تربیتی، علمی، اجتماعی و سیاسی فراوانی نصیب انسان مؤمن می‌شود. امیرالمومنین (علیه‌السلام) در مقام بیان برخی از آثار سازنده رفت‌وآمد به مسجد می‌فرماید انسانی که به مسجد رفت‌وآمد می‌کند دست‌کم یکی از این امور هشت‌گانه نصیبش می‌شود:

۱- برادری ایمانی که در مسیر خداوند از او استفاده کند؛

۲- علم و دانش نو؛

۳- فهم آیه‌ای از آیات قرآن؛

۴- شنیدن سخنی که او را به هدایت رهنمون باشد؛

۵- رحمتی که انتظار آن را از جانب خداوند می‌کشد؛

۶- سخنی که او را از گمراهی و هلاکت باز دارد؛

۷- ترک گناه به سبب خداترسی‌ای که در سایه‌ی آمدوشد به مسجد به قلب او وارد می‌شود؛

۸- ترک گناه به دلیل حیا از برادران ایمانی خود که در مسجد با آنان آشنا شده است.

البته پیداست رفت‌وآمد به مسجدی این امور را نصیب انسان مسلمان می‌کند که جایگاه اصیل خویش را حفظ کرده باشد. به هر حال، رفت‌وآمد به مسجد علاوه بر آنکه روح ایمان و توجه به عظمت خداوند را در انسان تقویت می‌کند، زمینه‌ی آشنایی و ارتباط او را با افراد مؤمن و صالح نیز فراهم می‌کند و این امر خود یکی از عوامل دوری از گناه و انحرافات خواهد بود.

مسجد مرکز یافتن دوستان الهی

هیچ انسانی در زندگی اجتماعی خویش از دوستان خوب بی‌نیاز نیست. دوست خوب معین و یاور انسان در طی راه سعادت و کمال و یار و غمخوار او در مشکلات و سختی‌هاست. در روایات آمده است که یکی از مراکز یافتن دوست خوب مسجد است.

مؤمن بودن انسان‌های مسجدی

علت اینکه انسان‌های مسجدی مؤمن هستند این است که مسجد اساساً محل اجتماعی و آموشد انسان‌های برگزیده، صالح و تقوی‌پیشه است. پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در حدیثی مسجد را خانه‌ی پرهیزکاران دانسته‌اند: «مساجد خانه‌ی پرهیزکاران است و خداوند متعال رحمت و راحت و عبور بر صراط را برای آنان که مساجد را خانه‌ی خویش قرار داده‌اند ضمانت نموده است». در روایت دیگری نیز انسان‌های مسجدی را فرخنده، مبارک، آراسته به زیور کمالات انسانی و محفوظ از انحراف‌ها معرفی کرده‌اند. ایشان همچنین فرموده‌اند: «هنگامی که دیدی مردی بر رفت‌وآمد به مسجد مداومت می‌کند، وی را مؤمن بدانید».

سالم ماندن اهل مسجد از بلاهای آسمانی

این انسان‌های مسجدی هستند که رحمت حق تعالی شامل حال آنان شده است و از بلاهای الهی مصون می‌مانند. در حدیثی از پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله) آمده است: «هنگام نزول بلا و آفت، اهل مساجد سالم و محفوظ می‌مانند».

انسان‌های مسجدی مانع نزول عذاب الهی

در پاره‌ای از روایات، وجود انسان‌های مسجدی را سبب رفع و تأخیر نزول خشم الهی شناخته‌اند. امیرالمؤمنان (علیه‌السلام) در حدیثی پیرامون موضوع فوق می‌فرماید: «باتوجه‌به وجود جوانانی که برای نماز به سوی مسجد گام بر می‌دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تأخیر می‌اندازد».

اهل مسجد انسان‌هایی جوانمرد و بامروت

در روایات، یکی از خصوصیت‌های انسان‌های مسجدی را جوانمردبودن آنان ذکر کرده‌اند و حضور یافتن در مسجد یکی از لوازم مروت و جوانمردی به‌شمار می‌رود.

مبارزه با تفرقه و پراکندگی در مسجد

مسجد جایگاه تجلی وحدت مسلمانان است. برپایه‌ی تأکید بر همین نقش بنیادین، مسجد باید با کسانی برخورد کند که برای خدشه واردکردن به وحدت مسلمانان در مسجد حضور می‌یابند. حضور

همه روزهی مسلمانان در مسجد فرصتی مناسب فراهم می‌کند تا آنان از مشکلات و نیازمندی‌های فردی و اجتماعی یکدیگر مطلع شوند و به قدر توان خویش در راستای رفع آن‌ها همکاری و همیاری کنند.

مسجد و اختلاف‌های مذهبی و سلقه‌ای

فضیلت و ثواب حضور در مسجد به مسجدی اختصاص ندارد که از سوی پیروان مذهبی خاص بنا شده باشد؛ بلکه هر مکانی که مسلمانی به‌مثابه‌ی مسجد بنا کرده باشد احکام و فضیلت‌های مسجد را دارد. اختلاف‌های مذهبی نه‌تنها مانع حضور اهل مذاهب گوناگون در مساجد یکدیگر نمی‌شود، بلکه مسجد به‌منزله‌ی عاملی مؤثر با این اختلاف‌ها مبارزه می‌کند و مسلمانان را به یکدیگر نزدیک می‌کند. آنگاه که پیروان مذاهب گوناگون اسلام، با وجود اختلاف در پاره‌ای از مسائل، در خانه‌ی خدا حاضر می‌شوند، دوش‌به‌دوش هم می‌ایستند و به یک سو نماز می‌گزارند، به‌خوبی به‌یاد می‌آورند که نقاط مشترک آنان به‌مراتب فراوان‌تر از اختلاف‌هایشان است. این خود زمینه‌ی مناسبی را برای وحدتی استوارتر و پایدارتر فراهم می‌آورد.

علاوه‌براین، حضور پیروان مذاهب مختلف اسلامی در مسجد نمایشگر شکوه وحدت مسلمانان و یکپارچگی آنان در برابر جبهه‌ی واحد کفر و نفاق است. این حضور بردارانه که مایه‌ی برخورد آرا و افکار گوناگون است، در نتیجه رشد روزافزون اجتماعی و فرهنگی مسلمانان را به‌دنبال دارد و زمینه‌ی مناسبی را برای راهیابی حق‌جویان به‌سوی حق و حقیقت فراهم می‌آورد. یکی از جلوه‌های این مبارزه‌ی مقدس میان کفر و اسلام، حضور وحدت‌کمیته‌ی مسلمانان در مساجد و صفوف نماز جماعت یکدیگر است. حضور در مسجد برای عبادت و به‌پاداشتن شعارهای دینی سنتی اسلامی و جاودانه است. مسجد جایگاهی است برای ازبین‌بردن یا دست‌کم کاهش اختلاف‌های سلیقه‌ای؛ اختلاف‌هایی که در جامعه‌ی اسلامی نیز همچون هر جامعه‌ی دیگری وجود دارد. بنابراین، چنانچه مسجد را به‌عاملی برای صف‌بندی و مرزبندی‌های موهوم تبدیل کنیم، این مکان را از ایفای رسالت بنیادی آن باز داشته‌ایم که گناهی است بزرگ در حق مسجد.

انسان‌های مسجدی الگوها و نمونه‌های جامعه

مسجد پایگاه تجمع دلسوزان دین است. مسجد مرکز مناسبی است برای یافتن دوستان صمیمی و الهی؛ دوستانی که درکوران سخت حوادث از انسان دستگیری می‌کنند و او را در مسیر تکاملی حرکت به سوی الله یاری می‌کنند. مسجد محفل انس و جایگاه حضور جوانمردان، غیرتمندان، برگزیدگان و نخبگان هر گروه و جامعه‌ای است.

مسجد و رضوان الهی

از دیگر آثار و پیامدهای رفت‌وآمد به مسجد کسب خشنودی و رضوان الهی است. دلباختگان مسجد که بر آمدوشد به خانه‌ی دوست پایداری می‌ورزند، نه تنها محبوب خدایند، بلکه نزد همه‌ی آفریده‌های او نیز عزیز و گرامی‌اند. مسجدیان ارمغان همنشینی با صدیقان و شهیدان و حضور در محفل پیام‌آوران بزرگ الهی در بهشت را، در سایه‌ی آمدوشد به مسجد، به دست می‌آورند. همچنین، نوری درخشان و تابناک، که در پرتو آن تاریکی‌های جهان دیگر را همچون برق می‌پیمایند، نصیب آنان می‌شود. از سوی خداوند رحمت و آسایش مسجدیان را در بر می‌گیرد. آنان آسان از صراط گذر می‌کنند و در کنار عرش خدا مأوی می‌گزینند. امام جعفر صادق (علیه‌السلام) نیز انسان‌های مسجدی را از برترین و برگزیدگان جامعه معرفی کرده‌اند.

نبی اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) فرموده‌اند: «خوشا به حال آنان که ندای دعوت‌کننده‌ی به‌سوی خدا را پاسخ گفته و به‌سوی مسجد حرکت کنند و تنها مؤمنینی که در بهشت ساکن خواهند بود به‌سوی مسجد گام بر می‌دارند». ایشان در حدیث دیگری انسان مسجدی را از نظر مقام و منزلت با صدیقان و شهدا برابر دانسته‌اند و فرموده‌اند: «گام برداشتن به‌سوی مسجد اطاعت‌نمودن از خداوند و پیامبر اوست».

منبع: مرکز رسیدگی به امور مساجد